Birgitta Partanen
Arktiset Aromit ry
10.11.2020

HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
Arktiset Aromit ry:n toiminnan turvaaminen valtion rahoituksella

Arktiset Aromit ry on vuonna 1993 perustettu luonnontuotealan valtakunnallinen toimialayhdistys, joka toimii alan tiedottajana, kehittäjänä ja luonnontuotteiden menekinedistäjänä. Arktiset Aromit ry:n monikielinen verkkosivusto on ahkerasti käytetty tiedonlähde sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Luonnonmarjat, sienet, yrtit ja erikoisluonnontuotteet ovat metsäisen maamme vahvuus. Näiden ympäristöystävällisten, ilman tuotantopanoksia kasvavien raaka-aineiden talteenoton, jatkojalostamisen ja käytön edistäminen on saanut poikkeusaikana yhä tärkeämmän merkityksen, mutta vain murto-osa mahdollisuuksista hyödynnetään.

Arktiset Aromit ry:llä on merkittävä tehtävä alan edistäjänä. Yhdistys välittää ja jäsentää uusinta tutkimus- ja markkinatietoa koko toimialan käyttöön, tuo kehitystarpeita tutkimuksen ja viranomaisten tietoon, myötävaikuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeiden syntyyn sekä lisää toimijoiden yhteistyötä.

Esitän Arktiset Aromit ry:n toiminnan jatkuvuuden varmistamista jatkuvalla, vuosittaisella 200 000 euron rahoituksella. Alla lyhyesti perusteluja rahoitustarpeesta.

Pysyvä rahoitus varmistamaan pitkäjänteistä toimintaa

Arktiset Aromit ry:n perustoiminta luonnontuotealan kattojärjestönä ja alan edistäjänä tulee turvata pysyvällä rahoituksella. Tämä mahdollistaisi koko alan toiminnan kehittämisen sekä eri rahoituslähteiden kartoittamisen ja hyödyntämisen tehokkaammin koko luonnontuotealan verkostossa. Yhdistys ei toimi yksin vaan pyrkii tukemaan myös muiden verkoston toimijoiden mahdollisuuksia edistää alaa. Pysyvää rahoitusta tulisi voida käyttää EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutena.

Huoltovarmuus ja varautuminen poikkeusoloissa

Kuluneella, poikkeuksellisella satokaudella marjojen ja sienten ostopisteverkoston rakentaminen ja kampanjointi oli hyvä aloitus kansalaisten aktivointiin ja yhteisvastuullisuuteen sadon talteen ottamiseksi. Luonnontuotteiden talteenottoon on välttämätöntä kehittää uusia ratkaisuja; sekä teknologiaa, menetelmiä että logistiikkaa. Työtä on jatkettava ja pilotoitava myös uusia kokeiluja, niin että kerralla pystytään saamaan talteen ja käsittelemään logistiikan kannalta järkeviä määriä. Logistiikan kehittämiseksi on selviteltävä yhteistyömahdollisuuksia puutarha- ja kasvinviljelytilojen sekä kauppaketjujen kanssa.

Täydennyskoulutuksen käynnistäminen

Arktiset Aromit ry on käynnistänyt vuonna 2020 selvityshankkeen *Polku luonnontuotekehittäjäksi.* Hankkeen aikana kootaan asiantuntija- ja organisaatioverkosto, joka sitoutuu valmistelemaan ja toteuttamaan valtakunnallisen luonnontuotealan täydennyskoulutuksen. Täydennyskoulutus antaa oppilaitoksille valmiudet jatkossa toteuttaa luontoalan erikoisammattitutkintoon valmentaa koulutusta sekä reagoida alan täydennyskoulutustarpeisiin. Tälle pilottikoulutushankkeelle tarvitaan joustava rahoitus, jonka avulla pystytään toteuttamaan vuorovaikutteinen, osallistujien aiempaa osaamista yhteiseen käyttöön kerryttävä kokonaisuus.

EU:n laatujärjestelmien ja niiden rahoituksen hyödyntäminen

Luonnontuotealalla on useita potentiaalisia raaka-aineita ja tuotteita, joille voi lähteä rakentamaan lisäarvoa ja tunnettuutta hyödyntäen EU:n laatujärjestelmiä, nimisuoja- ja luomujärjestelmiä. Näistä laatujärjestelmistä ja niiden mahdollisuuksista tarvitaan jatkuvaa tiedottamista ja yritysten yhteistyön kehittämistä. Molemmat laatujärjestelmät todentavat laatua ja alkuperää ja mahdollistavat sekä itse järjestelmien että EU:n niiden kehittämiseen kohdistamien toimenpiteiden hyödyntämisen.

Alan lainsäädännölliset haasteet ja viranomaisyhteistyö

Luonnontuoteala on nosteessa, mutta sen erityispiirteitä ei tunneta riittävän hyvin aloittavien yritysten eikä kaikkien toimintaa ohjaavien ja/tai rahoittavien viranomaisten keskuudessa. Lupaava yritys- tai tuoteidea voi tietämättömyyden vuoksi johtaa lainvastaiseen toimintaan ja lopettamiseen, tai päinvastoin, toteutettavuus voidaan kyseenalaistaa väärin perustein. On erittäin tärkeää lisätä tiedottamista ja vuoropuhelua yritysten, yritysneuvonnan, viranomaisten ja hallinnon välillä. Lisäksi alan haasteena, erityisesti marjanpoiminnassa, on epäasiallinen, järjestäytymätön toiminta, joka on uhka koko alan imagolle ja jonka hallintaan on pyrittävä saamaan yhteiset, kestävät ja vastuulliset toimintamallit.

Kokeilujen tulosten levittäminen ja uudet kokeilut

Ala tarvitsee jatkuvaa, rohkeaa innovointia. Jo hyväksi havaittuja käytäntöjä, kuten esimerkiksi sienten puoliviljelyä ja keinopesien hyödyntämistä pölytyksen turvaamisessa ja marjasatojen parantamisessa tulee edistää, mutta samalla myös kehittää ennakkoluulottomasti uusia mahdollisuuksia. Erityisesti raaka-aineen talteenottoon ja talteenoton tehokkuuden nostamiseen tarvitaan uutta ideointia ja pilottikokeiluja.